

JAARVERSLAG 2024

DE ROL VAN DE ARCHITECT IN HET BOUWPROCES

ARCHITECTUUR
INFORMATIECENTRUM
ALKMAAR

**ARCHITECTUUR
INFORMATIECENTRUM
ALKMAAR**

Het doel van stichting Architectuur Informatiecentrum Alkmaar (AIA) is het bevorderen van de belangstelling voor stedenbouw en architectuur door het organiseren van lezingen, tentoonstellingen, films en de jaarlijkse Dag van de Architectuur.

Bestuur

Ed Diepenmaat, voorzitter

Janwillem Snieder, secretaris

Joost Breebaart, penningmeester

Bestuur-ondersteunend

Bernard Faber

Richard Gouverneur

Kees van Hoek

Robin Hurts

Jasper Klinkhamer

Neeltje de Leur

Programmaraad

Ernest Briët, directeur Stichting Landschap Noord-Holland

Robert Chamski, opleidingscoördinator bouwkunde Inholland

Arnold Henselmans, directeur Henselmans Bouwbedrijf

Ingrid Langenhoff

Maarten Min, Min2 bouw-kunst

Henk de Visser, contact Boerderijstichting en Puienprijs

Rob de Vries, architectenbureau DVUA

Erna Winters, directeur Bibliotheken Kennemerwaard

Nico Zimmermann, ITZ-A architecten

Colofon

Fotocredits: Pagina 1, 2, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29 : Ed Diepenmaat

Pagina 4, 14, 16, 17 : John Lewis Marshall

Pagina 5 : Jan Jong fotografie beeldproductie

Pagina 6, 7 : Natrufied-architecture

Pagina 10 : Stefan Müller / Office Winhov

Pagina 18, 20, 21 : Peter Aaldijk

Pagina 20, 21 : Michael Adams

Pagina 29 : Maarten Min

Pagina 30, 32, 33 : Dick Keuning

Pagina 32 : Breebaart Korver

Pagina 32 : caas architecten

Pagina 33 : BRTA

Vormgeving en productie: De Wilde Muis - www.dwm.nu

Copyright: Architectuur Informatiecentrum Alkmaar (AIA)

ISSN: 2542-6532 18^e uitgave

INHOUDSOPGAVE

BESTUURSVERSLAG	4
AIA-LEZING	
NATUUR OMGEZET IN BOUWBARE MATERIALEN Boris Zeisser, Natrufied-architecture	6
STADSNATUUR BOUWEN Piet Vollaard	8
ONTWERP IN ANALOGIE Inez Tan, Office Winhov	10
OVER DE NIEUWE ARCHITECT Thijs Asselbergs	12
AIA-EVENT	
EXPOSITIE - ONMETELIJK BELANGRIJK	14
ARCHITECTUURFIETSRROUTE - ALKMAAR NOORD FIETSEN DOOR DE TIJD	18
EXCURSIE AMERSFOORT	22
ARCHITECTUURFIETSRROUTE - GELD EN GELOOF IN BERGEN	26
EXPOSITIE - DE MEERWAARDE VAN ARCHITECTUUR	30
HANDREIKING BIJ DE ONTWIKKELING VAN DE KANAALZONE	34

DE ROL VAN DE ARCHITECT IN HET BOUWPROCES

Op 1 januari 2024 ging het roer om. De nieuwe Omgevingswet werd van kracht. In het algemeen heeft dit bij gemeentes geleid tot een bredere en meer integrale beoordeling van de bouwplannen. Plannen worden besproken met alle betrokken partijen aan tafel. Een goede zaak hoewel er voor vooroverleg in kleiner verband soms minder ruimte lijkt.

Extra aandacht is er in de Omgevingswet voor zijdelingse belangen van het bouwplan als milieu en klimaat, inclusiviteit en gezondheid. Daarbij is de beoordeling van de architectuur van de bouwplannen er niet eenvoudiger op geworden. De beoordelingskaders zijn minder concreet. Het Omgevingsplan met daarin de Welstandsnota krijgt meer dan voorheen het karakter van beleidsstuk. Op projectniveau leidt dit tot de behoefte aan nadere afspraken over de vormgeving zoals die zijn te maken in een Beeldkwaliteitsplan. In ieder geval zal het nog wel een tijd duren voordat de Omgevingswet zijn voorgenomen integrale vorm heeft gevonden als werkzaam instrument in de ruimtelijke ordening.

Voor de architect wordt het er niet eenvoudiger op. Naast de veelheid van regels waar hij al mee te maken heeft, zal hij zich meer dan voorheen moeten verdiepen in kennis omtrent de bijkomende aspecten als energie, milieu, klimaat, duurzaamheid en gezondheid. Daarnaast heeft hij te maken met de opkomst van Artificial Intelligence waarvan de invloed op het ontwerpproces nog niet is te overzien. En wat vooral bij grote projecten een rol speelt is de steeds dominantere rol van de ontwikkelaar.

Wat bij deze ontwikkelingen dreigt is dat de architectuur daarbij in het gedrang komt. Dit alles was dit voor ons voldoende reden om voor 2024 de schijnwerper te zetten op 'de rol van de architect in het bouwproces'. Daar hebben wij de lezingen zoveel mogelijk op afgestemd.

Bijzonder in dit verband was het verhaal van Thijs Asselbergs over De Nieuwe Architect. De architect die volgens hem zich moet realiseren dat hij niet langer de bouwheer en de dirigent van het bouwplan is, maar één van de spelers in het bouwproces. Maar wel een speler die als de vormgever van het plan en met kennis van alle bijkomende aspecten zijn stem nadrukkelijk moet laten horen. Een belangrijk en indrukwekkend pleidooi.

Spraakmakend was ook de expositie van Tangram architecten over de betekenis van AI voor het bouwproces. Centraal stond daarin onze themavraag wat dit betekent voor de rol van de architect. En of de architect bij deze complexe technologische ontwikkeling het hoofd nog boven water kan houden. Deze door ons georganiseerde tentoonstelling heeft na de start in Alkmaar meerdere steden in Nederland aangedaan.

Naast deze specifieke onderwerpen organiseerden wij middels een fietstocht een terugblik op de groeikernperiode van Alkmaar. Voor de meeste deelnemers een verassend beeld van de stedenbouw en de architectuur van het laatste kwart van de vorige eeuw.

In samenwerking met de regionale BNA bezochten wij Amersfoort met een gloednieuw cultureel centrum in het hart van de herontwikkeling van een bedrijventerrein langs de Eem. En met een indrukwekkend bezoek aan het uit de oorlog stammende Kamp Amersfoort, een berucht interneringskamp uit de tweede wereldoorlog.

De fietsexcursie in Bergen tijdens de Kunst10Daagse bood zicht op het verschil tussen een sterk individuele en een projectmatige ontwikkeling, te weten de villa's in Westdorp en het terrein van de zusters Ursulinen. Een verschil door ons aangeduid met het onderscheid tussen Geld en Geloof. De aanduiding Geld voor Westdorp viel niet geheel in goede aarde en schrikte sommige eigenaren af om hun huis ter bezichtiging open te stellen.

Ons laatste evenement was een tentoonstelling van het werk van 18 lokale en regionale architectenbureaus onder de titel

BESTUURSVERSLAG

De Meerwaarde van Architectuur. Door de architecten graag aangegrepen om zich nader te profileren.

Wij sloten het jaar af met de aanbieding aan wethouder Jasper Nieuwenhuizen van een Handreiking door ons opgesteld als resultaat van de discussies over de rol van de gebruikers van de plannen van de gemeente Alkmaar voor de bouw van 15.000 woningen langs het Noordhollands Kanaal.

Na de magere jaren uit de coronaperiode en de naweeën daarvan was er in 2024 weer ruimte voor een royaal en breed samengesteld programma. Ons motto ging als gezegd over de rol van de architect in het bouwproces. Hoe die zich zal ontwikkelen onder de regels van de Omgevingswet en onder de mogelijkheden van AI, daarover bestaan nog veel vragen die niet in een keer beantwoord kunnen worden. Voor ons voldoende reden om ook in 2025 de vinger aan de pols van de architectuur te houden, als aanjager van de omgevingskwaliteit in de ruimtelijke ordening.

Ed Diepenmaat, voorzitter AIA

WOONCOÖPERATIE 'DE WARREN'

NATUUR OMGEZET IN BOUWBARE MATERIALEN

Lezing door Boris Zeisser van Natrufied-architecture

Locatie: TAQA Theater De Vest

Recent is wooncoöperatie 'de Warren' opgeleverd, een bijzondere vorm van Collectief Particulier Opdrachtgeverschap. Natrufied-architecture ontving hiervoor de Amsterdamse Architectuur Prijs 2023. Boris Zeisser zal ingaan op dit, en andere, in hout uitgevoerde projecten en de rol die hij daar als architect in speelde. NATRUFIED is een samentrekking van 'nature' en 'petrified', en staat voor de natuur die is omgezet in bouwbare materialen.

Foto: Natrufied-architecture

Boris Zeisser begon na zijn studie in Delft in 1995 als architect bij Erick van Egeraat in Rotterdam. In 2001 richtte hij samen met Maartje Lammers 24H-architecture op. Dit kreeg in 2015 een vervolg in Natrufied Architecture. Het bureau van Boris en Anja Verdonk is gevestigd in Bergen en bestrijkt een breed werkveld, van scholen en leisure tot woningbouw, in binnen- en buitenland.

DE VESTIGINGSVOORWAARDEN VAN FLORA EN FAUNA

STADSNATUUR BOUWEN

Lezing door Piet Vollaard

Locatie: TAQA Theater De Vest

De stad is niet alleen de habitat van mensen, maar ook van planten en dieren. Stads-natuur Bouwen is een pleidooi voor een natuur inclusieve architectuur. Aan de hand van gerealiseerde projecten wordt getoond hoe natuurwaarden kunnen worden opgenomen in onze gebouwen. Wat zijn de vestigingsvoorwaarden van flora en fauna op en aan onze gebouwen? En welke ontwerpmethoden, -strategieën en -technieken zijn daarbij behulpzaam?

Piet Vollaard is architect, architectuurcriticus en stadsactivist. Samen met ontwerper Jacques Vink en ecooloog Niels de Zwarte publiceerde hij twee boeken over natuur inclusief bouwen: Stadsnatuur Maken dat zich richt op de stad als ecosysteem en Stads-natuur Bouwen dat de mogelijkheden van ecologische architectuur behandelt.

DE RELATIE TUSSEN OUD EN NIEUW
IS GEBASEERD OP HUN OVEREENKOMSTEN

ONTWERP IN ANALOGIE

Lezing door Inez Tan, Office Winhov

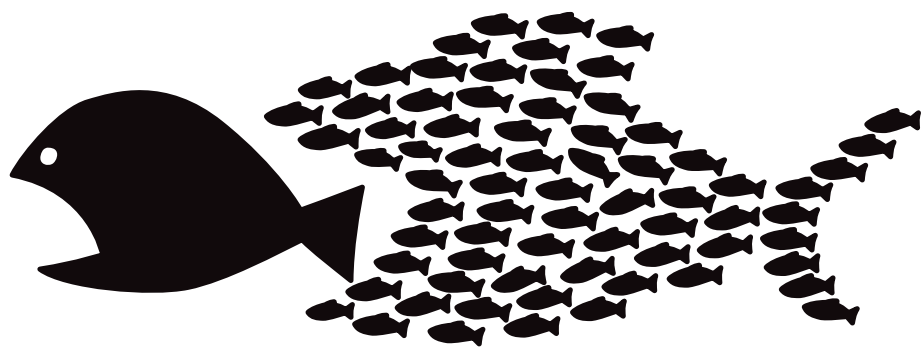
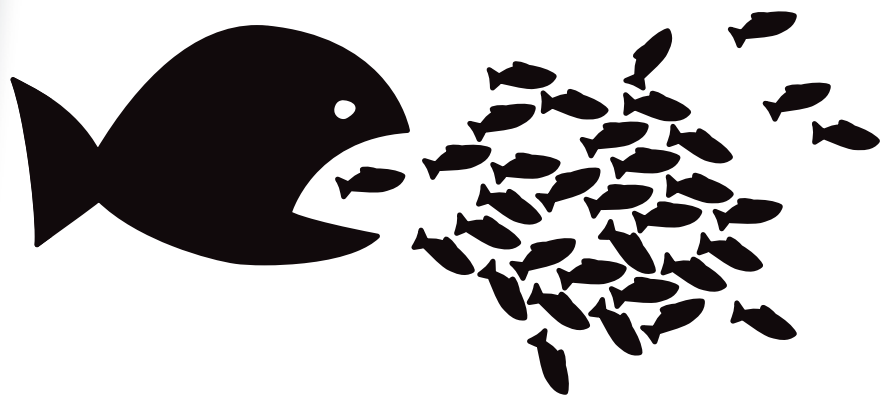
Locatie: TAQA Theater De Vest

Gebouwen zijn dragers van de verhalen van de stad. Drie werken van Office Winhov, het Nationaal Holocaustmuseum, de voormalige V&D in Amsterdam en het Stadhuis Leiden, illustreren hoe het gebouwde verleden als uitgangspunt dient voor hedendaagse interventies ten behoeve van toekomstgericht hergebruik. De relatie tussen oud en nieuw is gebaseerd op hun overeenkomsten, op hun analogie, niet op het contrast in hun ontwerp

Foto: Dana Lixenberg

Inez Tan heeft na haar studie bouwkunde aan de TU Delft en Tokyo Institute of Technology gewerkt bij Bureau van Eig en is sinds 2016 architect bij Office Winhov.

DE VERANDERDE POSITIE VAN DE ARCHITECT

OVER DE NIEUWE ARCHITECT

Lezing door Thijs Asselbergs

Locatie: TAQA Theater De Vest

Met 40 jaar ervaring als docent, architect en aanjager van architectuurbeleid blikt Thijs Asselbergs in zijn lezing vooruit naar de veranderde positie van de architect. Hij geeft een persoonlijke kijk op het vak en zet uiteen hoe 'de nieuwe architect' vorm moet krijgen.

Thijs Asselbergs (1956) is architect. Hij studeerde in 1982 af aan de Technische Universiteit Delft. Hij was een van de oprichters van Items, Tijdschrift voor vormgeving dat tussen 1982 en 2011 tweemaandelijks is verschenen.

Asselbergs is oprichter en eigenaar van Thijs Asselbergs architectuurcentrale. Zijn projecten zijn nationaal en internationaal bekroond, zoals TivoliVredenburg (Rietveldprijs 2015 en genomineerd voor de Mies van der Rohe Award), Ruimte voor de Waal (Nederlandse Bouwprijs 2017 en NRP Gulden Feniks 2017) en Gartenstadt Krefeld (Krefelder Architekturpreis 2018).

Thijs Asselbergs heeft aan verschillende scholen en instituten lesgegeven, waaronder de Academie van Bouwkunst in Amsterdam waar hij van 1986 tot 1990 hoofd was van de masteropleiding architectuur. Van 2008 tot 2024 was hij hoogleraar Architectural Engineering aan de faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit Delft.

Foto: Janita Sassen

Hij was van 1990 tot 1994 stadsarchitect van Haarlem. Van 1996 tot 2000 was hij voorzitter van de welstandscommissie van Den Haag en van 2002 tot 2006 adviseur welstand voor de Rijksbouwmeester. Tot 2010 was hij voorzitter van stichting Archiprix Nederland en Archiprix International. Thijs Asselbergs is een veelgevraagde moderator, jurylid- en voorzitter.

KUNSTMATIGE INTELLIGENTIE EN DE ZACHTE WAARDEN VAN ARCHITECTUUR

EXPOSITIE ONMETELIJK BELANGRIJK

Locatie: TAQA Theater De Vest

Voor het Architectuur Informatiecentrum Alkmaar organiseerde Tangram Architecten, in samenwerking met de TU Delft, TU Eindhoven, Academie van Bouwkunst Amsterdam, Tygron Accelerated Simulations Platform, XKool, Bouwbedrijf De Nijs en SBB Ontwikkelen en Bouwen: "Onmetelijk Belangrijk. Kunstmatige intelligentie en de zachte waarden van architectuur"

Opening met lezing op 1 mei.

De tentoonstelling duurde van 1 t/m 23 mei.

Programma Opening

Lezing door Bart Mispelblom Beyer, architect/directeur van TANGRAM, over de aanleiding voor de tentoonstelling, de achtergronden en de opzet.

Aan de deelnemers aan de tentoonstelling is gevraagd waarom ze meedoen, wat hun boodschap is, en wat hun visie de toekomst is rekening houdend met het gebruik van Artificial Intelligence.

Opening tentoonstelling is verricht door wethouder Jasper Nieuwenhuizen

Moderator: Ed Diepenmaat, voorzitter AIA

FIETSEN DOOR DE ALKMAARSE WIJKEN UIT 1970 TOT 2000

ARCHITECTUURFIETSROUTE ALKMAAR NOORD FIETSEN DOOR DE TIJD

Fietsexcursie onder begeleiding van deskundige gidsen.

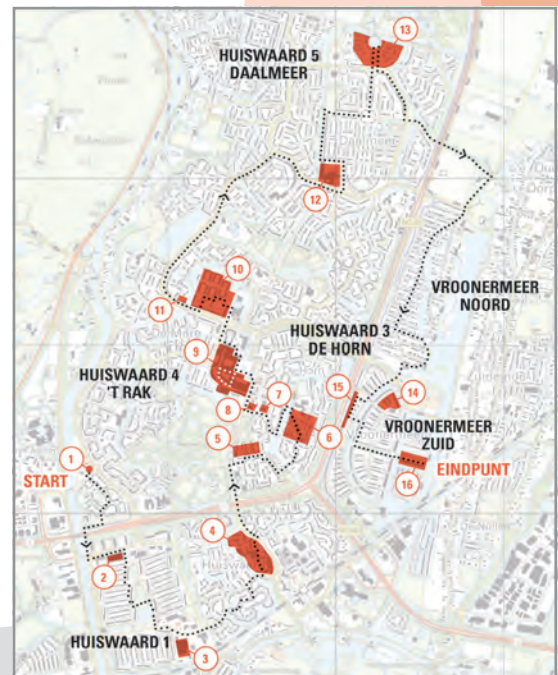
Op 29 juni organiseerde het AIA in samenwerking met de Erfgoedvereniging Heemschut en de Historische Vereniging Alkmaar (HVA) een fietstocht door de Alkmaars wijken uit de Groeikernperiode en Vinextijd.

Hoe goed kent u het stadsdeel Alkmaar Noord met zijn 15.000 woningen uit de jaren 1970 tot 2000? En hoe goed kent u de 2000 Vinexwoningen in de Vroonermeer Zuid en Noord van de laatste 20 jaar. Wij laten u nader kennis maken met de mooiste en interessantste gebouwen uit die tijd en hoort u de bouwkundige en stedenbouwkundige verhalen van de mensen die er aan hebben gewerkt.

Verzamelpunt was Ten Westen, het voormalige kantoorgebouw op het NUON terrein aan de Helderseweg in Alkmaar. Om 13.30 uur was er een inleiding, waar onder het genot van een kopje koffie uitleg werd gegeven over de route.

Er werd gefietst in groepen van maximaal 15 personen en onder begeleiding van deskundige gidsen.

EEN STAD MET EEN GROOT AANBOD
AAN CULTUUR EN ARCHITECTUUR

EXCURSIE AMERSFOORT

Op vrijdag 20 september organiseerde het AIA in samenwerking met de BNA een excursie naar Amersfoort, een stad die je zal verrassen. Amersfoort is een stad met een groot aanbod aan cultuur en architectuur. We hebben er maar een klein stukje van gezien, begeleid met de nodige informatie. Ons bezoek ging over meer dan architectuur. We eindigden met een bezoek aan het Kamp Amersfoort.

We startten met koffie of thee in het Eemhuis, het culturele centrum van Amersfoort op het Eemplein, ontworpen door Neutelings Riedijk Architecten. We kregen daar een lezing over de Nieuwe Stad en Tussen Eem en Spoor door Jan Poolen. Onder zijn leiding maakten we een korte wandeling door De Nieuwe Stad voor duizenden woningen en ruimte voor werken, groen en cultuur. En we bezochten de Zeepfabriek waar een stedenbouwkundige maquette staat opgesteld.

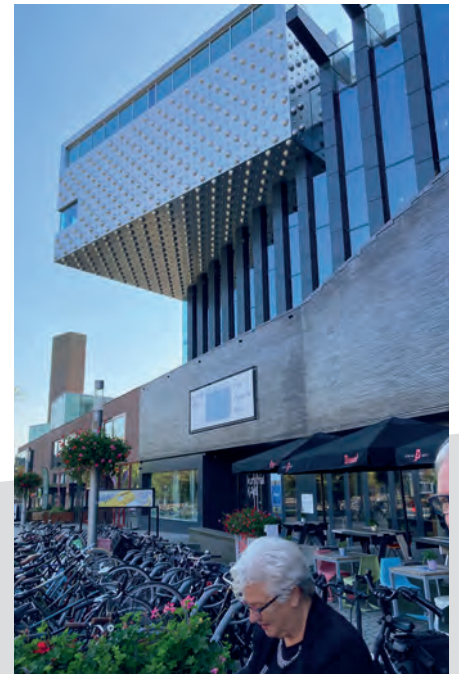
Verder een korte blik op de Emerald, een appartementencomplex ontworpen door ZEEP Architects and Urban Designers.

Daarna terug naar het Eemhuis voor een rondleiding door het gebouw onder leiding van gidsen. Het Eemhuis herbergt het archief Eemland, de bibliotheek Eemland, de Kunsthal KAdE en Scholen in de Kunst.

Daarna vertrok de bus naar het Groene Huis op het fraaie landgoed Schothors, een centrum voor Natuur en milieu, en naar paviljoen Bloeidaal met een rondleiding door Albert Jan Braakman van BlokhuisBraakman architecten

Tenslotte bezochten we het indrukwekkende Nationaal Monument Kamp Amersfoort, een museum waarin de 47.000 mensen centraal staan die tijdens de Tweede Wereldoorlog daar gevangen zaten. Recent is dit museum opnieuw vormgegeven door Inbo architecten. We werden ontvangen door Jaques Prins, architect en tot voor kort werkzaam bij INBO.

**AIA-EVENT
20 SEPTEMBER**

TWEE ZEER VERSCHILLENDE BUURTEN VAN BERGEN

ARCHITECTUURFIETSROUTE GELD EN GELOOF IN BERGEN

Fietsexcursie tijdens de Kunst10daagse van Bergen onder deskundige begeleiding.

Op zaterdag 26 oktober 2024 organiseerde het AIA bij gelegenheid van de K10D een architectuurfietstocht in Bergen. De nadruk lag daarbij op hedendaagse, dus moderne architectuur.

Bergen kent daarvan prachtige en spraakmakende voorbeelden.

De route besloeg twee zeer verschillende buurten van Bergen, van elkaar gescheiden door de tuinen rondom de Oude Hof. De buurten worden getypeerd met Geld en Geloof. Het Geld heeft betrekking op de buurtschap Westdorp met gemiddeld de meest luxe villa's in Bergen (NH). Geloof staat voor het vroegere terrein van de zusters Ursulinen.

De buurtschap Westdorp is de laatste jaren sterk in transitie. Meer of minder luxe woningen worden vervangen door moderne zeer luxe villa's.

Het landgoed van de zusters Ursulinen betreft een terrein van 32 hectare aan de zuidkant van het dorp. Zij realiseerden een groot aantal onderwijsgebouwen die bijna allemaal weer zijn gesloopt en vervangen door woningen. Het terrein van de Ursulinen onderging daarmee in de afgelopen jaren een complete metamorfose.

Er werd gefietst in groepen van maximaal 20 deelnemers onder leiding van architecten en leden van de Historische Vereniging Bergen.

AIA-EVENT
26 OKTOBER

EXPOSITIE EN INTERVIEWS MET 18 ARCHITECTEN
UIT DE REGIO ALKMAAR

EXPOSITIE DE MEERWAARDE VAN ARCHITECTUUR

Locatie: TAQA Theater De Vest

Het Architectuur Informatiecentrum Alkmaar heeft 18 architecten uit de regio Alkmaar uitgedaagd hun visie op dit onderwerp te geven, geïllustreerd met beelden van hun werk.

Verhalen uit de locatie of de historie, identiteit, woonplezier, samenhang, duurzaamheid, herkenbaarheid, slimme oplossingen.... Het zal allemaal aan de orde komen. Samen geven deze presentaties een goed beeld van wat de architecten in de regio kunnen.

Deelnemende architecten

Boparai Associates, Breddels Architecten, Breebaart Korver, BRTA, Caas Architecten, ir Dineke Dijk Architecten, DVUA, Format Architecten, Jkx, Kerssens – De Ruiter Architecten, Lody Trap Architecten, ME-2 architecten, Min2, Natrufied architects, Nieuweboer Architecten, PRO6, Rietvink Architecten, Architectenbureau Ruben Wennekers

Opening op 14 november

De gesprekken zijn geleid door Janwillem Snieder, bestuurslid van het AIA

De opening van de tentoonstelling is verricht door de deelnemers zelf in de vorm van het gezamenlijk verwijderen van de afdekking van de tentoonstellingspanelen.

De expositie was van 15 november t/m 1 december te zien in de bovenfoyer van TAQA Theater De Vest

VAN KAASSTAD NAAR KANAALSTAD

HANDREIKING BIJ DE ONTWIKKELING VAN DE KANAALZONE

Medio juni 2023 organiseerden wij als AIA in samenwerking met de Gemeente Alkmaar een evenement rond de vraag: Wat betekent de bouw van 15.000 woningen langs het Noordhollands Kanaal voor de bewoners van de stad.

Wij vroegen het aan zes prominente vertegenwoordigers van diverse maatschappelijke instanties en belangengroepen in Alkmaar, te weten aan Björn Mulder voor de ondernemers, Pim de Ridder voor de bewoners, Herman Jan Frieling voor de fietsers, Nicole van Wijk voor de woningbouwverenigingen, Mirella Koeten voor de medici en Naud van Geffen voor de cultuursector.

Dit resulteerde in een veelheid van reacties die wij in een handreiking aan de gemeente hebben vastgelegd onder de titel *Van Kaasstad naar Kanaalstad*. (meer info zie www.aia-alkmaar.nl). Drie zaken kwamen daaruit naar voren als minimale voorwaarden voor een samenhangende ontwikkeling van Alkmaar.

Autovrij inrichten van de Kanaalkade

De verkeersinrichting van de Kanaalkade snijdt de binnenstad af van het kanaal en Overstad. Uiteindelijk is de enige oplossing om

de Kanaalkade tot een aangenaam voetgangersgebied te maken en tot een plek waar schepen kunnen afmeren.

Een bijzondere culturele functie op het Kanaalschiereiland

Het politiebureau benut niet de bijzondere ligging van het schiereiland als verbindingsselement tussen binnenstad en Overstad. Ontwikkel op het Schiereiland een bijzondere openbare publieksfuncties. Te denken valt aan een concertgebouw of een museum voor hedendaagse kunst.

Een tweede Ringersbrug tussen de binnenstad en Overstad

Het kanaal als geheel bepaalt de structuur van de stad. De daaraan gelegen historische binnenstad vormt samen met Overstad het cultureel, commercieel en recreatieve centrum van de stad. Essentieel daarvoor is een hoogwaardige verbinding van de binnenstad met Overstad. Daarvoor is een extra voetgangersbrug een must.

De Handreiking is in december 2024 aangeboden aan wethouder Jasper Nieuwenhuizen.

VRIENDEN VAN DE ARCHITECTUUR ZIJN VRIENDEN VAN HET AIA

WORD OOK VRIEND! Vanaf 30 euro per jaar*

Meld u aan via info@aia-alkmaar.nl of via de website.

*Vrienden van het AIA krijgen een reductie op de toegangsprijs van de lezingen

Het AIA wordt ondersteund door

HOOFDSPONSORS

SPONSORS

Jan de Wit Architect

Breddels Architecten

Frans Tauber

kerssens | de ruiter architecten

Klous + Brandjes Architecten

Rietvink Architecten BV

Rob de Vries DVUA

Henselmans bouw & ontwikkeling

Heren5 architecten

Gouverneur Architectuur

Jos Ooijevaar Architect Meubelmaker

Ir A.E. Küpfer

ME2 architecten

Nieuweboer Architecten

**ARCHITECTUUR
INFORMATIECENTRUM
ALKMAAR**

Architectuur Informatiecentrum Alkmaar

Postadres: Bergerweg 1, 1815 AC Alkmaar

072-5124648

info@aia-alkmaar.nl

www.aia-alkmaar.nl

facebook.com/aia-alkmaar